

SĂNĂTATEA 2020 – SĂNĂTATE ȘI DEZVOLTARE ÎN EUROPA DE AZI

Zsuzsanna JAKAB¹ și Agis D. TSOUROS²

¹Director regional OMS pentru Europa,

²Director, Divizia de politici și gestionare pentru sănătate și bunăstare, Biroul Regional OMS pentru Europa, Copenhaga, Danemarca

INTRODUCERE

Sănătatea și bunăstarea sunt țeluri umane universale, considerate la ora actuală ca fiind drepturi umane vitale, componente majore ale dezvoltării echitabile umane, economice și sociale și, totodată, o resursă pentru viața de zi cu zi. Din ce în ce mai mult, aceste scopuri sunt considerate ca fiind centrale pentru dezvoltarea și siguranța oamenilor. Sănătatea nu mai este văzută doar în termeni simpli de consum care necesită finanțat, ci este considerată un bun care trebuie sprijinit și îmbunătățit în mod echitabil, dar și un concept pozitiv, care accentuează resursele sociale și personale, precum și capacitatea fizică.

În centrul interesului se află viețile tuturor celor 900 de milioane de locuitori din cele 53 de țări ale Regiunii Europene, a OMS iar provocarea noastră modernă este de a face ca aceste idealuri să fie cu adevărat influente în scopul îmbunătățirii sănătății în mod echitabil în țările Regiunii Europene OMS. Pornind de la ceea ce știm și de la tehnologiile disponibile, putem și trebuie să facem mai mult.

La ora actuală, sănătatea este în prim-planul preocupărilor cum nu a mai fost până acum, de pildă, din cauza globalizării și a răspândirii rapide a bolilor transmisibile, pentru a aminti doar doi factori. Sănătatea este o componentă importantă a dezbaterilor din sfera comerțului, diplomației și securității. Sectorul sanitar este un sector economic major în sine, care asigură numeroase locuri de muncă și stimulează dezvoltarea științei, cercetării și tehnologiei. Dimensiunile sănătății privitoare la drepturile omului sunt omniprezente, dar, adesea, sunt ignorate;

de exemplu în situațiile în care preocupările referitoare la mobilitate și migrație se transformă în prejudecăți și stigmatizare. Acestea sunt unele dintre motivele pentru care sănătatea este atât de importantă.

Oamenii au nevoie și se așteaptă să influențeze propria sănătate și factorii determinanți ai sănătății în mediul lor politic, social, economic și fizic. O astfel de influență ajută la dezvoltarea comunităților și îmbunătățește sănătatea. Apoi, plaja largă de determinanți ai sănătății înseamnă că sănătatea nu poate fi responsabilitatea exclusivă a sectorului sanitar, deși acesta, alături de sistemele sanitare, poate avea un rol foarte important. Modelele de lucru bazate pe colaborare trebuie să aibă priorități comune cu alte sectoare. Acționând asupra factorilor de sănătate care reprezintă rezultate pentru aceste sectoare, vom obține beneficii mai mari pentru societate, inclusiv beneficii economice.

O perspectivă interesantă asupra Strategiei europene de sănătate "Sănătatea 2020" este dezbătută în conținutul ce urmează, pe care vi-l propunem pentru secțiunea dedicată personalităților din managementul sanitar, având în vedere că autorii acestei lucrări au o experiență foarte mare în managementul sanitar la nivel european și sunt profund implicați în elaborarea și punerea în aplicare a noii strategii europene din domeniul sănătății.

"Sănătatea 2020" este noul cadru de politici de sănătate europene. Acesta are ca scop sprijinirea acțiunilor întreprinse de către guverne și societăți în vederea: "îmbunătățirii în mod semnificativ a sănătății și bunăstării populației, reducerii inegalităților în domeniul sănătății, întăririi sănătății publice și asigurării unor îngrijiri de sănătate centrate pe cetățeni, care sunt universale, echitabile, durabile și de înaltă calitate".

Factorii de la baza povertii actuale generată de boli sunt extrem de complecși și interconectați. Printre exemple se numără îmbătrânirea, migrația, predominanța bolilor netransmisibile și a problemelor de sănătate mintală, provocările nerezolvate generate de bolile transmisibile, performanța și problemele financiare care afectează sistemele sanitare, precum și dezvoltarea precară a serviciilor de sănătate publică din multe locuri. Cu toate acestea, dovezi incontestabile indică faptul că pot fi găsite politici cost-eficiente care să îmbunătățească direct sănătatea și bunăstarea populației prin abordări care reunesc administrația publică, medii de sprijin și care promovează ideea de control și de auto-afirmare. Este nevoie de un tip nou de gestionare pentru sănătatea secolului XXI, bazată pe determinanții sociali ai sănătății, egalitate și sustenabilitate, atingerea unor scopuri globale și societale prin intermediul unor noi forme conectate de guvernare formală și informală și a unor noi relații strategice, precum și dezvoltate pe baza vocii și implicării oamenilor. Aceasta este pentru noi provocarea și, totodată, oportunitatea.

SĂNĂTATEA 2020

Cele 53 de țări din Regiunea Europeană a OMS sunt foarte diverse din punct de vedere al culturii, istoriei, dezvoltării, avuției naționale și resurselor. În ciuda acestei diversități, țările s-au reunit la sesiunea anuală a Comitetului Regionale OMS pentru Europa din septembrie 2012 pentru a aproba și pentru a se angaja în implementarea unui nou cadru de politici de sănătate europene, Sănătatea 2020. Sănătatea 2020 a fost sprijinit de un proces amplu de consultare în cadrul Biroului Regional OMS pentru Europa și în afara acestuia, precum și de mai multe studii noi.

A fost realizată o trecere în revistă majoră a determinanților sociali ai sănătății și a divizării sănătății în Regiunea Europeană OMS, în vederea furnizării de recomandări bazate pe dovezi, pentru a reduce inegalitatea în sănătate în Regiune și a unui cadru pentru acțiunile viitoare [1]. Revizuirea a constat într-un proiect cu durata de doi ani, derulat în două etape și condus de Michael Marmot. Raportul integral a fost publicat în septembrie 2013. Proiectul a analizat nivelul inegalităților sociale dintre țări și în interiorul țărilor din Regiunea Europeană și

a revizuit opțiunile politice pentru rezolvarea acestora. Proiectul s-a bazat pe munca a 13 grupuri de lucru și pe rezultatele și recomandările Comisiei globale pentru determinanții sociali ai sănătății; cel mai important aspect este că inegalitățile din sănătate apar din condițiile în care oamenii se nasc, cresc, locuiesc și îmbătrânesc, precum și din inegalitățile de putere, bani și resurse care generează aceste împrejurări ale vieții de zi cu zi. Pe baza acestor dovezi și a analizei, revizuirea furnizează recomandări specifice și practice pentru politici de intervenție pe tot parcursul duratei vieții care au potențial și capacitate de a reduce inegalitățile în sănătate.

Ilona Kickbush a condus revizuirile majore ale principiilor și implementării conducerii îmbunătățite în sănătate, care au fost integrate direct în dezvoltarea cadrului Sănătatea 2020 [2]. Principalul studiu a trecut în revistă abordări ale conducerii, determinate de caracteristica schimbătoare a provocărilor secolului XXI. Are la bază un set de documente care oferă o analiză suplimentară aprofundată cu privire la problemele ridicate. Studiul subliniază difuzia continuă a guvernării către un model de colaborare, în care conducerea este realizată în comun de mai mulți actori: instituții de stat (ministere, parlament, agenții, autorități, comisii etc.), societate (companii, cetățeni, grupuri comunitare, mass media globală, inclusiv rețelele de socializare, fundații etc.) și organizații supra-naționale (Uniunea Europeană, Națiunile Unite etc.)

De asemenea, aceste analize au stat la baza aspectelor de conducere ale revizuirii, la nivel european, a determinanților sociali ai sănătății și divizării sănătății.

O analiză a rezoluțiilor adoptate de către Comitetului Regional OMS pentru Europa în ultimii 10 ani, a rezoluțiilor Adunării Mondiale a Sănătății și a declarațiilor de la conferințele ministeriale a fost publicată în septembrie 2012 [3]. Această trecere în revistă a angajamentelor indică faptul că Sănătatea 2020 poate fi considerată o reîncadrare a numeroaselor angajamente într-o abordare coerentă și vizionară, care vine în întâmpinarea fragmentării și facilitează implementarea. Totuși, unele aspecte necesită o atenție crescută în clipa de față, ca de pildă sănătatea vârstnicilor, gestionarea unora dintre bolile netransmisibile și implicațiile economice ale sănătății și bolii. În plus, studiul sugerează că mecanismele și principiile de la baza implementării strategiilor complexe trebuie definite și dezvoltate mai bine. În cele din urmă, studiul propune ca noile rezoluții ale Comitetului Regional OMS pentru Europa să includă o scurtă prezentare a progresului obținut în implementarea angajamentelor anterioare.

O trecere în revistă a experienței dobândite în activitatea intersectorială a fost publicată în 2012 [4]. Acest document prezintă experiența referitoare la sănătate în toate politicile, evaluează dovezile și compară eficacitatea diverselor structuri de conducere în realizarea de acțiuni asupra determinanților sociali ai sănătății și, în final, asupra rezultatelor relativ la sănătatea populației. Lucrarea surprinde cercetarea care arată modul în care structurile intersectoriale de conducere se pot înființa, utiliza și susține cu succes.

Totodată, aceasta oferă creatorilor de politici exemple accesibile și relevante de instrumente de guvernare.

În sfârșit, urmează să fie publicată o examinare a aspectelor economice ale prevenirii bolilor. Aceasta va discuta dovezile clare care vin în sprijinul unor investiții mai mari în măsuri de promovare a sănătății și de prevenire a bolilor, în termeni de cost-eficiență și rezultate.

Statele membre ale Regiunii Europene OMS au aprobat Sănătatea 2020 în două forme. *Cadrul de politici europene pentru sprijinirea acțiunilor la nivel de guvern și societate pentru sănătate și bunăstare*[5] furnizează politicienilor și factorilor-cheie la nivel de politici valorile și principiile fundamentale sub forma recomandărilor-cheie de politici strategice pentru transpunerea în practică a Sănătății 2020. Documentul *Cadrul de politici și strategia Sănătatea 2020* [6], mai amplu, furnizează informații detaliate cu privire la dovezi și practici referitoare la sănătate și bunăstare, și este destinat celor implicați la nivelurile operaționale ale dezvoltării și implementării de politici. *Cadrul de politici și strategia Sănătatea 2020* este văzut ca un ghid „vii” de politici și strategii, făcând conexiuni cu schimbările de la nivel de dovezi și practici. Nu are rol prescriptiv, fiind, mai degrabă, un cadru practic menit a fi utilizat și implementat în contextul circumstanțelor, nevoilor și dorințelor fiecărui stat.

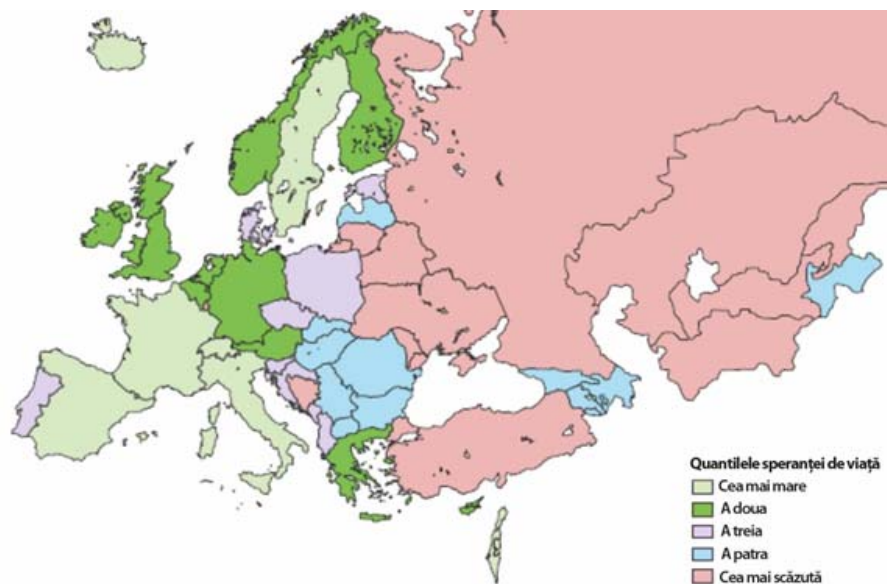
Contextul cadrului Sănătatea 2020 constă în experiențele divergente privind sănătatea în Regiunea Europeană OMS. Sănătatea a cunoscut o îmbunătățire, dar inegalitățile în acest domeniu sunt în continuare severe. Figura 1 arată quintilele speranței de viață din țările europene. Țările diferă foarte mult, în special pe axa est-vest. Datele suplimentare arată că un copil născut în Comunitatea Statelor Independente prezintă un risc de trei ori mai mare de a muri înainte de a împlini 5 ani, în comparație cu un copil născut într-o țară din UE, iar ratele mortalității materne sunt de până la 43 de ori mai mari în unele țări ale Regiunii față de altele.

În mod cert, calitatea și accesul la servicii medicale diferă între aceste țări. Totuși, toate dovezile disponibile arată că aceste diferențe constau, în mod substanțial, în diferite circumstanțe sociale și economice. Diferențele au legătură și cu comportamentele referitoare la sănătate, inclusiv consumul de tutun și de alcool, regimul alimentar, activitatea fizică și tulburările mintale, care, la rândul lor, sunt determinate social și reflectă stresul și dezavantajul vieților oamenilor.

Sănătatea 2020 este răspunsul la aceste probleme. Scopul său este de „a îmbunătăți semnificativ sănătatea și bunăstarea populației, a reduce inegalitățile din sănătate, de a consolida sănătatea publică și de a asigura sisteme sanitare centrate pe oameni, care să fie universale, echitabile, sustenabile și de calitate”. Cadrul se bazează pe valorile sacre ale Constituției OMS: dreptul fundamental al fiecărei ființe umane la cel mai înalt posibil standard de sănătate, indiferent de etnie, gen, statut social și posibilitate de plată. La fel de importante sunt și principiile corectitudinii, sustenabilității, calității, transparenței, responsabilității, dreptul de participare la luarea deciziilor și dreptul la demnitate.

Pe scurt, cadrul politicii accentuează:

Figura 1 - Speranța de viață în funcție de quintile în țările din Regiunea Europeană OMS, 2010 (sau cele mai recente date disponibile)

Sursa: Baza de date OMS European health for all.

- concentrarea pe sănătate și bunăstare ca barometre ale dezvoltării;
- o abordare cuprinzătoare a întregului spectru al determinantilor sănătății;
- adresarea principalelor priorități de sănătate publică din Regiune, precum și propunerea de soluții practice care funcționează;
- preluarea unor abordări noi și provocatoare de conducere pe bază de colaborare între mai mulți parteneri și mobilizarea sprijinului politic și cultural amplu pentru dezvoltarea sănătății, în vederea obținerii unor soluții comune;
- identificarea și răspunsul la precondițiile pentru schimbare;
- găsirea de modalități pentru justificarea economică a investițiilor în sănătate, inclusiv dovezi cu privire la beneficii și abordări eficiente ale sănătății în toate politicile;
- identificarea de căi mai bune de facilitare a auto-afirmării cetățenilor și pacienților, ca element-cheie al îmbunătățirii sănătății, performanței sistemelor sanitare și satisfacției referitoare la acestea;
- implementarea unor căi eficiente și eficiente de a profita de avantajul noilor tipuri de rețele, al parteneriatelor, comunicării și oportunităților tehnologice;
- implementarea unui mecanism comun în Regiunea Europeană OMS în vederea realizării, sprijinirii și menținerii unității și coerenței transmiterii de mesaje în comunitatea de sănătate publică;
- identificarea de decalaje între cunoaștere și prioritățile noilor cercetări;
- asigurarea unei platforme de comunicare continuă, pentru distribuirea experiențelor practice ale realizatorilor de politici și susținătorilor sănătății publice din Regiune.

VALORILE ȘI TEMATICILE SĂNĂTATEA 2020

Bolile netransmisibile și problemele de sănătate mintală sunt poverile predominante generate de boli la ora actuală, generate de situația socială și economică a oamenilor, dar și a stilurilor de viață, la rândul lor determinate social. Aceste boli rezultă din interacțiunile umane cu întreaga gamă de determinanți ai sănătății pe parcursul întregii vieți. Există dovezi puternice care accentuează faptul că accesul corect și echitabil la oportunități de dezvoltare în copilăria timpurie, la educație și muncă de calitate, precum și la locuințe și venituri decente, contribuie toate la o stare bună de sănătate.

Sănătatea 2020 susține abordarea cauzelor fundamentale. Studiile economice actuale arată nu doar povara economică creată de bolile actual, ci și faptul că aceste provocări pot fi rezolvate dacă se acordă o mai mare atenție promovării sănătății, prevenirii bolilor și sănătății publice, în moduri prin care să se adreseze inechitățile sociale din paleta socială și să sprijine cele mai vulnerabile și excluse persoane. Cu toate acestea, politicilor din alte sectoare, cu excepția sănătății, le lipsesc o latură care să se concentreze fie pe sănătate, fie pe echitate.

În majoritatea țărilor, situația actuală arată că procente din bugetele de stat cheltuite cu sistemele sanitare sunt semnificative, iar costurile asistenței medicale au crescut mai rapid decât venitul național. Numeroase costuri sunt generate de furnizori, ca de pildă tratamente și tehnologii noi, precum și de așteptările din ce în ce mai mari ale oamenilor cu privire la protecție împotriva riscurilor de sănătate și la asistență medicală de sănătate. Sistemele sanitare, ca și alte sectoare, trebuie să se adapteze și să se schimbe, schimbările concentrându-se pe asistența medicală primară, pe promovarea sănătății și pe prevenirea bolilor, cu atenție sporită în sensul furnizării de asistență medicală integrată și centrată pe oameni, de exemplu să găsească un echilibru între asistența medicală primară și cea integrată sau între asigurarea asistenței medicale și asistenței sociale. Analizele scăderii mortalității provocate de boala coronariană, în mai multe țări cu venituri mari, arată că jumătate din declin este atribuit scăderii nivelului factorilor de risc în rândul populației, ca de exemplu fumatul. Mare parte din restul scăderii este atribuit eforturilor din sfera prevenției clinice, iar proporția atribuită acestora pare să crească. Aceste analize reprezintă o justificare serioasă pentru o abordare combinată de reducere a nivelurilor de risc ale populației și de asigurare a unui bun management clinic al persoanelor care au deja această boală.

Cu toate acestea, OECD estimează că țările din Regiunea Europeană OMS cheltuiesc din bugetele alocate sănătății, în medie, doar 3% pentru promovarea sănătății și prevenirea bolilor.

PRINCIPALELE OBIECTIVE STRATEGICE, OBIECTIVE ȘI CUPRINS AL CADRULUI DE POLITICI SĂNĂTATEA 2020

Sănătatea 2020 are două obiective interconectate:

- îmbunătățirea sănătății pentru toți și reducerea inechităților din sănătate;
- îmbunătățirea leadershipului și guvernării participative pentru sănătate.

În afară de aceste două obiective, cadrul de politici Sănătatea 2020 este bazat pe patru arii prioritare pentru acțiuni politice, interconectate, interdependente și care se sprijină reciproc:

- investiție în sănătate printr-o abordare care vizează durata întregii vieți și auto-afirmarea oamenilor;
- abordarea principalelor provocări cu privire la sănătate din Regiune, din domeniul bolilor netransmisibile și transmisibile;
- consolidarea sistemelor de sănătate centrate pe persoană, capacitatea sănătății publice și a pregătirii în situații de urgență, supravegherii și răspunsului;
- crearea de comunități reziliente și de medii de sprijin.

Adresarea tuturor celor patru priorități necesită intervenție asupra unor probleme transversale. Noul tip de guvernare necesar pentru sănătate se va baza pe determinanții sociali ai sănătății, echității și sustenabilității, pe atingerea obiectivului global și al celor societale, prin intermediul unor noi forme interconectate de guvernare formală și informală și a noilor relații strategice, fiind dezvoltat pe baza opinei și implicării oamenilor.

Guvernele reușesc să obțină un impact mai mare în sănătate atunci fac conexiuni între politici, investiții și servicii și se concentrează pe reducerea inechităților. Guvernele au o responsabilitate clară în sensul dezvoltării de strategii naționale intersectoriale care combină planificarea și supravegherea cu obiective și ținte referitoare la provocări-cheie, ca de pildă durata vieții, consolidarea sistemelor sanitare, a sănătății publice și promovarea auto-afirmării oamenilor. Astfel de strategii intersectoriale folosesc, de exemplu, politici și reglementări fiscale, se concentrează pe acțiuni în locuri cum ar fi școlile și locul de muncă și promovează prevenția secundară, inclusiv evaluarea riscului și screeningul.

Problemele de sănătate mintală necesită o atenție specială. Acestea reprezintă o cauză majoră a stresului pe termen lung și dizabilităților. Aproximativ un sfert dintre persoanele din Regiunea Europeană se confruntă de-a lungul vieții cu un tip de probleme de sănătate mintală. Au loc cercetări pentru a căpăta o mai bună înțelegere a asocierii păguboase dintre problemele de sănătate mintală și marginalizare socială, șomaj, lipsa locuinței și tulburări legate de abuzul de alcool și alte substanțe. O problemă specială este promovarea diagnosticului timpuriu al depresiei și prevenirea sinuciderii prin inițierea unor programe de intervenție la nivel de comunitate. Acest lucru a avut o semnificație deosebită în timpul crizei economice recente, când, de pildă,

Irlanda [7]. Dovezile sugerează că, asemenea altor efecte negative ale scăderii economice asupra sănătății, astfel de creșteri pot fi reduse semnificativ prin politici de protecție socială și care vizează piața muncii active, bine ținute.

Sănătatea 2020 este concordantă cu Programul General de Activitate al OMS și cu alte dezvoltări și instrumente internaționale. Acesta sprijină eforturile globale din ce în ce mai intense de control al bolilor netransmisibile, cum ar fi declarația din 2011 a Națiunilor Unite cu privire la bolile netransmisibile, Convenția-cadru a OMS cu privire la controlul tutunului și Strategia globală referitoare la alimentație, activitate fizică și sănătate. În continuare, este nevoie de eforturi deosebite pentru combaterea bolilor transmisibile, care necesită implementarea integrală a Regulamentului Sanitar Internațional, îmbunătățirea schimbului de informații și activități comune de supraveghere și control al bolilor.

În abordarea determinanților complecși și interconectați ai bolilor din ziua de azi, în care deciziile politice trebuie luate în condiții de incertitudine și informații parțiale, abordările bazate pe o gândire rațională liniară sunt inadecvate. Sunt necesare cunoștințe derivate din sisteme și raționamente complexe pentru a face față situațiilor în care efectele ample ale numeroaselor intervenții asupra sistemului nu pot fi anticipate în totalitate. Pentru a face față acestor incertitudini, se dovedesc a fi din ce în ce mai importante intervențiile la scară mai mică, ce încurajează învățarea și adaptarea.

Sănătatea 2020 se concentrează pe consolidarea sistemelor sanitare centrate pe pacient și pe capacitate acestora de a asigura asistență medicală de calitate și rezultate mai bune. Sistemele sanitare trebuie să fie viabile financiar și sustenabile, potrivite scopului și bazate pe dovezi. Acest lucru necesită reorientare pentru a acorda prioritate prevenirii bolilor, furnizării de servicii integrate, continuității asistenței medicale, îmbunătățirii continue a calității și sprijinului pentru pacienți în vederea auto-îngrijirii, îngrijiri care au fost mutate cât mai aproape de domiciliul acestora, așa încât să fie sigure și cost-eficiente. Asigurarea accesului universal rămâne un angajament la nivel global al OMS și al strategiei Sănătatea 2020, alături de angajamentul față de asistența medicală primară ca piatra de temelie a sistemelor sanitare din secolul XXI. Toate aceste linii de dezvoltare pentru sistemele sanitare și pentru sănătatea publică necesită o forță de lucru mai flexibilă, cu competențe mai variate și orientată către lucrul în echipă.

Sănătatea 2020 a fost sprijinită de dezvoltarea Planului European de Acțiune pentru Consolidarea Capacității și Serviciilor de Sănătate Publică, aprobat la rândul său de Comitetul Regional OMS pentru Europa, în 2012, ca pilon-cheie în implementarea strategiei Sănătatea 2020. Planul de Acțiune se concentrează pe îmbunătățirea serviciilor de sănătate publică și a infrastructurii, inclusiv a aspectelor de sănătate publică ce țin de serviciile medicale. Planul de Acțiune propune un set de 10 operațiuni orizontale esențiale de sănătate publică, care să devină baza unificatoare și orientativă pentru autoritățile europene din domeniul sănătății, în vederea monitorizării, evaluării și stabilirii →

de priorități, strategii și acțiuni pentru reforme și pentru îmbunătățirea sănătății publice. Pentru a obține rezultate mai bune în domeniul sănătății, sunt necesare consolidarea substanțială a funcțiilor și capacității sănătății publice, investiții în structurile instituționale de sănătate publică, depunerea unor eforturi pentru consolidarea protecției sănătății, promovarea sănătății și prevenirea bolilor.

Dezvoltarea rezilienței este un factor-cheie în protecția și promovarea sănătății și a bunăstării, atât la nivel individual, cât și la nivel de comunitate. Comunitățile reziliente dețin sau pot dezvolta niște bunuri care le permit să răspundă proactiv la situații noi sau potrivnice. De asemenea, acestea se pot pregăti pentru schimbări economice, sociale și de mediu și să facă față cu succes crizelor și dificultăților.

Riscurile legate de mediu reprezintă un determinant major al sănătății, multe probleme de sănătate fiind legate de factori cum ar fi poluarea aerului și impactul schimbărilor climatice. Astfel de factori interacționează cu determinanții sociali ai sănătății. Beneficiile pentru sănătate ale unei economii cu emisii reduse de carbon și co-beneficii pentru sănătate ale politicilor de mediu sunt avute în vedere în contextul Rio+20, Conferința Națiunilor Unite referitoare la dezvoltarea sustenabilă.

Procesul de implementare și pașii următori pentru țări

Este recunoscut faptul că, în abordarea dezvoltării sănătății, statele se vor implica în strategia Sănătatea 2020 pomind de la diferite contexte și cu diferite capacități. În același timp, cadrul de politici trebuie să fie coerent și practic, în ciuda acestor puncte de pornire diferite. Scopurile specifice trebuie să includă obținerea unui angajament politic puternic pentru sănătate și pentru plasarea sănătății în topul priorităților politice, adoptarea unei abordări de tipul „sănătate în toate politicile”, consolidarea dialogului politic despre sănătate și determinanții acesteia și sporirea responsabilității pentru rezultatele din sănătate.

Sănătatea 2020 oferă soluții bazate pe dovezi pentru toate problemele. Pentru a facilita colaborarea cu statele și pentru a sprijini Sănătatea 2020, Biroul Regional OMS pentru Europa dezvoltă un pachet de servicii și instrumente care va oferi țărilor un sprijin sistematic în abordarea problemelor centrale orizontale strategice ale cadrului Sănătatea 2020 (Figura 2 ilustrează cele nouă pachete componente), precum și conexiunile programatice și punctele de intrare pentru aspectele mai detaliate ale cadrului de politici. Pentru fiecare dintre componentele pachetului vor fi oferite un set limitat de servicii prioritare și cu rezultate nete, principii și instrumente importante. Pachetul va fi actualizat în mod constant pentru a reflecta progresul obținut în diverse țări și pentru a disemina practici și experiențe promițătoare.

Punctul de pornire pentru țări trebuie să fie dezvoltarea unei politici naționale de

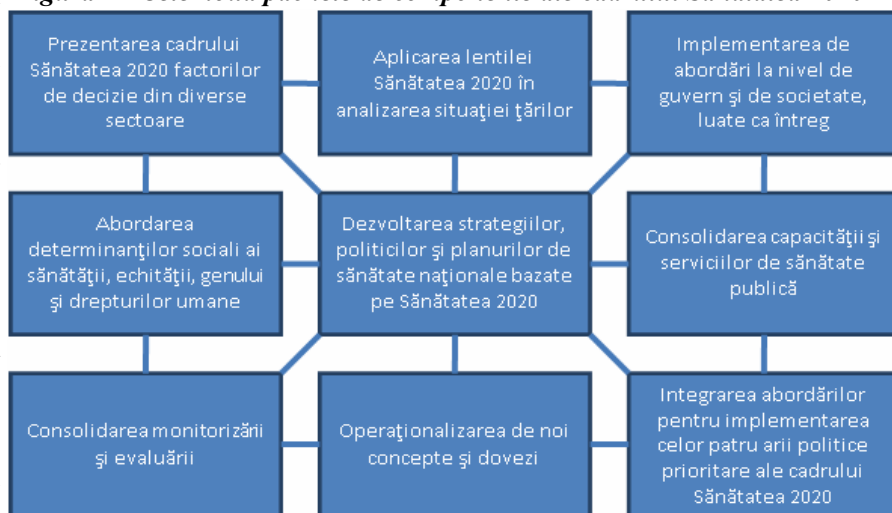
sănătate, cu strategiile și planurile aferente. Pe baza unei evaluări serioase a nevoilor, ce speră țara respectivă să obțină în termeni de îmbunătățire echitabilă a sănătății? Ce politici și strategii multisectoriale va utiliza, de exemplu pentru bolile netransmisibile? Pachetul de instrumente Sănătatea 2020 are rolul de a sprijini acest aspect. În termeni de sănătate publică, analizarea Planului European de Acțiune pentru Consolidarea Capacității și Serviciilor de Sănătate Publică și instrumentul asociat de auto-evaluare va ofer principii directe clare. Sănătatea 2020 nu este destinată studiului academic și rafturilor din bibliotecă, ci este un ghid pentru implementare practică.

Evaluarea impactului și evaluarea economică a sănătății sunt, de asemenea, instrumente valoroase în evaluarea impactului potențial al politicilor și pot fi utilizate pentru a stabili modul în care politicile influențează echitatea, iar pentru a evalua cum politicile influențează sănătatea pot fi utilizate date cantitate și calitate din sfera sănătății.

Cel mai promițător, mai multe țări dezvoltă deja politici sub umbrela Sănătatea 2020, precum și strategii și planuri de sprijin aliniate cu cadrul de politici de sănătate. Alte țări dezvoltă elemente specifice ale cadrului Sănătatea 2020 în conformitate cu valorile și principiile Sănătatea 2020. Biroul Regional OMS pentru Europa are acum o abordare sistematică față de țările susținătoare în vederea implementării cadrului Sănătatea 2020 în perioada 2014-2015. Ca o altă inițiativă, Biroul Regional OMS va sprijini și dezvoltarea noilor forme de stabilire de rețele între țări, instituții și oameni, inclusiv cele de tip web.

Implementarea cadrului Sănătatea 2020 va necesita implicarea activă a numeroase organizații și entități interesate în dezvoltarea sănătății și a sănătății publice în Europa. Colaborarea cu UE va oferi un fundament puternic, oportunități semnificative și beneficii suplimentare. Multe alte organizații și rețele, prea numeroase pentru a le putea enumera pe fiecare în parte, trebuie implicate în mod similar. Deși atitudinile față de sectorul privat variază, implicarea etică a acestuia poate reprezenta o contribuție puternică la realizarea obiectivelor strategiei Sănătatea 2020.

Figura 2 - Cele nouă pachete de componente ale cadrului Sănătatea 2020

Rețeaua Europeană OMS a Orașelor Sănătoase este un exemplu de rețea importantă care poate realiza multe în vederea facilitării implementării cadrului Sănătatea 2020. Aproximativ 69% din populația Regiunii Europene locuiește în localități urbane, iar mediul urban poate oferi oportunități extraordinare pentru prosperitatea indivizilor și familiilor. Orașele pot fi motoare ale prosperității economice și pot promova sănătatea prin intermediul accesului mai mare la servicii, cultură și recreere. Totuși, orașele pot atrage și sărăcie și boli. Anume situații ale vieții urbane, în special segregarea și sărăcia, contribuie la și accentuează astfel de discrepanțe, impunând o expunere disproporționată la modele nesănătoase și indezirabile social de răspuns la deprivare economică și socială.

Orașele și administrația acestora pot influența sănătatea și bunăstarea oamenilor prin intermediul a numeroase politici și intervenții, inclusiv cele care au în vedere excluderea socială și sprijin, viața sănătoasă și activă, probleme de siguranță și de mediu, condiții de muncă, pregătire pentru a face față consecințelor schimbării climatice, expunere la pericole și greutăți, planificare urbană și design sănătoase și procese participative și inclusive pentru cetățeni. Rețeaua Europeană OMS a Orașelor Sănătoase oferă numeroase exemple de practici bune în Regiunea Europeană OMS și va acționa ca un vehicul strategic pentru implementarea cadrului Sănătatea 2020 la nivel local.

Biroul Regional OMS pentru Europa va stabili și va menține colaborarea efectivă cu toți acești parteneri și rețele din Regiune: implicarea amplă, ajutor în vederea sporirii coerenței politicii, distribuirea de date referitoare la sănătate, unirea forțelor în scopul supravegherii și contribuția la platforme politice comune, misiuni de evaluare, ateliere de lucru și consultanță individualizată, precum și dialoguri tehnice și studii de caz.

RESPONSABILITATE ȘI ȚINTE

Angajamentul politic în acest proces de implementare este în esență global, regional, național și subnațional. La sesiunea Comitetului Regional OMS pentru Europa din 2013, țările au adoptat următoarele ținte principale, enumerate mai jos [8]:

1. Reducerea mortalității premature în Europa până în 2020;
2. Creșterea speranței de viață în Europa;
3. Reducerea inechităților în Europa (determinanți sociali ai țintei pentru sănătate);
4. Creșterea bunăstării populației europene;
5. Acoperirea universală și „dreptul la sănătate”;
6. Ținte sau obiective naționale stabilite de Statele Membre.

CONCLUZII

Îmbunătățirea sănătății în lumea de azi trebuie să reflecte gama largă și complexă de determinanți și influențe pentru sănătate, dar și caracterul multisectorial și multifacetat al reacțiilor și intervențiilor de la nivel de politici. Sănătatea 2020 reflectă această realitate, căutând o îmbunătățire a priorității și investițiilor acordate determinanților sociali ai sănătății, promovării sănătății și prevenției bolilor.

Este nevoie de dezvoltarea de politici la nivel de guvern și de societate, care să reflecte complexitatea determinanților din societățile actuale, de tip informațional, diverse și dezvoltate pe orizontală.

Cunoașterea este suficientă pentru a îmbunătăți sănătatea și reduce inechitățile. În viziunea OMS, lumea actuală trebuie să aibă decalaje cât mai mici în sfera sănătății, să asigure acces universal la servicii de sănătate, țările să aibă sisteme sanitare reziliente, bazate pe asistență medicală primară care poate îndeplini așteptările și nevoile populației, la nivel internațional este necesară îndeplinirea unor scopuri agreeate referitoare la sănătate, bolile netransmisibile trebuie controlate, iar țările să poată face față epidemiilor și dezastrelor naturale.

Sănătatea 2020 ne ajută să atingem aceste obiective. Este un vehicul puternic pentru acțiuni colective în întreaga Regiune Europeană OMS, pentru a identifica oportunități noi în vederea îmbunătățirii sănătății și bunăstării generațiilor actuale și viitoare. După cum spunea directorul general OMS în prefața publicației Sănătatea 2020¹: „Cadrul cristalizează ceea ce am învățat în anii recentți cu privire la rolul sănătății. Maximizarea stării de sănătate prin intermediul tuturor etapelor vieții este un drept fundamental pentru toți, nu doar un privilegiu pentru câțiva oameni. O sănătate bună este un bun de preț și o sursă de stabilitate economică și socială. Este cheia pentru reducerea sărăciei și, totodată, contribuie la și beneficiază de pe urma dezvoltării sustenabile.” Astfel, Sănătatea 2020 este un vehicul puternic pentru acțiuni colective în întreaga Regiune Europeană OMS, pentru a identifica oportunități noi în vederea îmbunătățirii sănătății și bunăstării generațiilor actuale și viitoare.

Bibliografie:

1. MARMOT, M. et al. - *Review of social determinants of health and the health divide in the WHO European Region: final report*. Copenhagen, WHO Regional Office for Europe, 2013;
2. KICKBUSCH, I., GLEICHER, D. - *Governance for health in the 21st century*. Copenhagen, WHO Regional Office for Europe, 2012;
3. BERTOLLINI, R., BRASSART, C., GALANAKI, C. - *Review of the commitments of WHO European Member States and the WHO Regional Office for Europe between 1990 and 2010. Analysis in the light of the Health 2020 strategy*. Copenhagen, WHO Regional Office for Europe, 2012;
4. McQUEEN, D.V., WISMAR, M., LIN, V., JONES, C.M., DAVIES, M. - *Intersectoral governance for health in all policies: structures, actions and experiences*. Copenhagen, WHO Regional Office for Europe, (Observatory Studies Series, No. 26), 2012;
5. *Health 2020: a European policy framework supporting action across government and society for health and well-being*. Copenhagen, WHO Regional Office for Europe, 2012;
6. Health 2020 policy framework and strategy. In: *Health 2020: a European policy framework and strategy for the 21st century*. Copenhagen, WHO Regional Office for Europe, 2013;
7. STUCKLER, D. et al. (2011), *The Lancet* Vol.378 pp124-125, 2011.
8. *Health 2020 targets, indicators and monitoring framework*. Copenhagen, Biroul Regional OMS pentru Europa, 2013 (EUR/RC63/8).

¹ *Health 2020: a European policy framework and strategy for the 21st century*. Copenhagen, WHO Regional Office for Europe, 2013.